

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

Ры. LL. Ч. 191. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 30. вересня 1944. No. 191. New York and Jersey City, Saturday, September 30, 1944. Vol. LL.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Росія не довіряє західним державам зо страху за границі

При закінченню конференції Трьох Потуг в Домбартон Овкс виявлено причини, чому конференція не могла досягнути повного успіху. Причинами є різниці поглядів на питання, хто є Росія і які її бажання. Росія твердить про себе, що вона є державою, в склад якої увійшли Балтійські держави, тобто Литва, Латвія, Естонія й частина Фінляндії на шийці Карелія, далі Басарабія і територія Західної України на схід від лінії Курзона. Росія

вважає, що ці краї потрібні їй для забезпечення своїх границь і твердить, що вона не посягає по ніщо інше, ані не плянує комунізувати Європи. Таксамо вона хоче мати сусідні держави за своїх приятелів. Сталін не думає зазначені Советами границі піддавати під дискусію міжнародньої ліги. Зате інші держави є того погляду, що Росія це край з границями зперед 1939 р. Через те Совети не мають повного довіря до Західних Держав.

Японці втратили ще 65 кораблів на Філіппінах

п'ять синів у війську.

Громадяни Н. Івоноси, канадійські українці з Мелвил, Саскачеван, дали армії п'ять синів. Один з них, гарматчик Федір Івонос, вбитий у Франції. Юрко Івонос та Іван Івонос є офіцерами в летунських силах, Микола Івонос є моряком, а капраль Василь Івонос, будучи на студіях в Америці вступив в 1942 році до американської армії і перебуває тепер на італійському фронті.

Літаки з літакозів Третьої Пацифічної Флотії вдарили по шістьох центральних Філіппінських островах і затопили 22 японські кораблі, ушкодили 43 інші та зруйнували велике число менших човнів. Американці втратили в тих рейдах 10 літаків і 8 летунів. Ворогові знищено 36 літаків.

БРАВДЕР ПРО ВИБІР ДЮІЯ.

Ірл Бравдер, предсідник Комуністичного Політичного Товариства, сказав у своїй промові на зібранню в Медисон Сквер Гарден в четвер 29. вересня, що вибір губернатора Дюїя президентом Злучених Держав буде значити тільки, що „запрошення Америки взяти участь у найстрашнішій громадянській війні в Європі“. Це той Бравдер, що промовляв в тій самій салі 3. листопаду 1940 р. і страшив, що президент Рузвельт втягне Америку в „імперіалістичну війну“.

КАТЕРИНА ЗАБЕЛЛО.

В Константинополі померла від рака Катерина Забелло, родом з Гомля в Україні, що як молода дівчина вступила в часі першої світової війни, в 1915 році, добровольцем в 9-тий Інгермаланський піший полк під прізвиськом Костя Книшпенка-Бабица, вивчила кулеметне діло і була першим числом на першому кулеметі сотні. За хоробрість одержала ордени Св. Юрія 4-го та 3-го ступнів. За українських часів служила добровольцем в Дубенській Окремій Кінній Сотні, якою командував її чоловік Василь Петрів. За хоробрість була призначена в козацький стан і приписана до станиці Пичужинської Астраханського війська. Покійна майже до останніх днів, як справжня патріотка, працювала з усією відданістю в українських жіночих організаціях.

ЦКАВИ ПОЧУТИ!

Кордел Гол, секретар стейту, як подають газети, мав розмову на тему границь Польщі з конгресменами, що є польського походження. Польська преса жалеться, що не подано до публічного відома щось більше про ту розмову.

З „СЛОВ'ЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ“ В ПІТЦБУРГУ.

Минулої неділі відбувся т. зв. „Слов'янський Конгрес“, про який писали большевицькі газети, що на ньому будуть як „гості з Москви“, між іншим, партизанський генерал Сидор Ковпак, героєм Радянського Союзу, та М. Петровський, член Української Академії Наук. З вістей, які розіслано урядово про той конгрес, не видно, щоб ті „гості від Всеслов'янського Комітету в Москві“ дійсно до Пітцбурга прибули. Зате прислано нашій редакції комунікат про цей конгрес і список осіб, що засідали в різних комітетах того конгресу. Між тими особами знаходимо українські прізвища відомих комуністів і редакторів большевицьких Українських Щоденних Вістей, як от: Микола Тарнавський, В. Рибак, Князевич, Михайло Ткач, Михайло Ракочий, чи большевицько-кацапської „Карпатська Русь“, як д-р С. Пиж, а між ними теж і прізвище редактора „Громадського Голосу“ д-ра Володимира Левицького.

ВІДРЕСТАВРОВАЮТЬ СОФІЙСЬКИЙ СОБОР.

Щікаговське „Русское Обозрение“ подає новинку про відновлення київського Софійського Собору як „святині русского народу“. Кажеться, що Собор зівстав німцями цілком знищений. Перед німецькою окупацією Києва советська влада, пишеться далі, перебрала Собор св. Софії на історичний музей, з якого німці мали забрати багато цінних пам'яток. Та мали залишитись ненарушеними гробниці Ярослава Мудрого, княгині Ольги і князя Володимира Святого. Відреставрованням Собору має займатись, як подає згадана газета, „Український Відділ Академії Архитектури Советської Росії“...

З ПОЛЯ СЛАВИ.

Гром. Іван Приступа з Лудлов, Масс., доносить про смерть двох місцевих американських українців. А то в Франції поляг Василь Дайнак, років 21. Його брат є офіцером при маринарці. Знов офіцер-летун Григорій Босик згинув в Англії. Його брат, теж офіцер, служить при летунстві. Це сини наших місцевих українців, що виховали своїх дітей чесно й патріотично.

КОРНИЙЧУК - ВАСІЛЕВСКА.

„Нови Свят“ розкриває „таємницю“. Каже, що Корнійчук, що по словам цієї газети не є „корінним українцем“, уже розійшовся з своєю дружиною, полькою Вандою Васілевською. А розійшовся ніби тому, що Васілевська нагнівалася на нього, що хотів мати такі советсько-польські границі, щоб Холмщина належала до України. Та, каже, цей часопис, є такі „розумні“, що добачують інші причини того розводу...

МАРГАРЕТА СЕНГАЛЕВИЧ.

Це має бути прізвище української письменниці в Советах, згідно з тим, що пише Петро Воеводин, а що передали большевицькі У. Ш. Вісті. У своїх творах, як „Незамітна“, „Велика сила“, „Зимовим вечором“, „Ворог“, „Бійці й будівничі“, вона виступає проти німецьких грабіжників, а теж пише „про сімю і діти, про щасливе материнство, про жінку“. З поданого виходить, що вона роджена в Галичині. Тому можливе, що походить з відомої священичої родини Сінгалевичів. Так, як це прізвище передають большевицькі українські газети, то виглядало б, що „Сенгалевич“ це змосковцена назва польського „Сенгалевич“, бо так читали б по москоськи назву „Сенгалевич“. А поляки ніколи не писали по українськи „Сінгалевич“, а тільки по польськи „Сенгалевич“, цілком так, як це звучить по москоськи.

ЧОРЧИЛ НЕ БАЧИТЬ СКОРОГО КІНЦЯ ВІЙНИ.

Бритійський прем'єр Чорчил заявив у своїй першій довшій промові в парламенті після свого повороту з конференції з президентом Рузвельтом, що Аліанти не можуть бути певними перемоги цього року. Війна може добре затягнутися в 1945 рік. Можливе й таке, що Аліанти закінчать війну з німецькою державою, а будуть вести її тільки з нацистичними бандитами.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВХОДИТЬ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Війська червоної армії перейшли через Лупківський провал і зайшли три милі на територію Чехословаччини. На полудне від Сяноку вони заняли 30 місцевостей, між ними: Лупків, Зубенько, Солінку, Буковець, Туречки, Бориню, Яблонів і Завадку.

На другий день після заняття цих місцевостей червоною армією німецькі й мадярські війська пробували контрфорензиви, але потерпіли страшні втрати й не добилися ніякого мілітарного успіху.

ЧОМУ ВИЯВИЛИ ПРІЗВИЩЕ ГЕН. БОРА?

Ньюйорський „Нови Свят“ пише про „розпучливий крок Підпольної Польщі“, а під тим розпучливим кроком розуміє публічне виявлення справжнього імені польського оборонця Варшави і команданта „Краєвої Польської Армії“, що то був досі відомий під іменем ген. Бора. Є ним ген. Тадей Коморовскі. „Нови Свят“ пише, що „не дасться заперечити“, що советська команда „арештувала і розстрілювала командантів Польської Краєвої Армії“. Тому, що досі не були проголошені прізвища командантів, треба було тепер проголосити прізвище начального команданта, а теж подати й інші імена, щоб спинити тим чином дальші арешти, розстріли та депортації командантів і їхніх вояків, як Совети займають Варшаву.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Осторога в справі війни

З різних боків — з уряду, військових знавців, як і преси — підносяться тепер одні й ті самі голоси: Війна ще може затягнутися на довгі роки, а в Європі — навіть і на рік, а до весни цілком певно.

З цього не виходить, щоб війна не могла скінчитися скорше: за рік з Японією, а ще цього року в Європі. Та краще, щоби бути щодо цього песимістом, ніж оптимістом. Очевидно, що краще в тому розумінню, щоб не переставати ні на одну хвилину у наших воєнних змаганнях, у нашій військовій продукції й у тому всьому, що потрібне для скорого й успішного ведення війни і нашої перемоги.

Якщо хто думав, що німецька сила вже заломана на фронті, чи ломиться у середині, то останні відомості з європейського західного фронту заставляють його тепер до перевірки такого думання. Геройська і трагічна боротьба британських парашутистів в Арнем, в Нідерляндах, що принесла стратегічні успіхи, але получена з великими втратами, вказує наглядно, що німецька

армія ще може опиратися навіть дуже відважному, впертому і сильному альянтському напорови. В таких обставинах, та ще з огляду на осінню зимну і дощеву пору, можна припускати, що альянтська офензива не зможе бути якийсь час продовжувана в такому розгоні, як це було, як проломано німецький опір в Нормандії. Тепер треба проломити Лінію Зігфріда, останню німецьку оборону на заході, щоб можна було розвинути нагромаджені там альянтські сили і завдати ворогові остаточний удар. А проломити Лінію Зігфріда ще цієї осені — ледви чи вдасться. Таке заповідають воєнні знавці, бо надіються, що нацисти стянуть останки своїх сил, щоб вдержатися на тій лінії якнайдовше, рахуючи на те, що чим довше війна триває, то тим легше вдасться їм добути умовини завершення зброї.

Отже не переставаймо думати, що кінець війни ще далеко. І поступаймо далі так, щоб своєю працею і жертвою той кінець прискіпити.

По еспанськи — про Литву та її сусідів

„Аргентинський „Перелом“ подає, що вийшла еспанською мовою книжка, що висвітлює сучасне становище Литви, а призначена для латинсько-американського світа. Титул книжки: Lituania entre el fuego, por Casimiro Verax.

Книжка має 500 сторінок, багато ілюстрацій і дві мапи Литви, одна з кінця 17-го століття, а друга сучасна.

В першій частині представлено процес сформовання певних прибалтійських племен в литовську націю, як і давню великодержавну литовську потугу. А далі представлено занепад, що довів колись славу націю до становища пригнобленого народу, змушеного боротися за свою національну індивідуальність — мову, культуру, релігію, а навіть за фізичне існування.

В другій частині з'ясовані події останніх літ, що зачинаються „дружбою Гітлера з Сталіном“, коли то Гітлер відступив прибалтійські держави Сталінові. Тут подано, як формувався під Советами „легальний“ і „народний“ уряд Литви, та як перепрошувалося під оком Чека „найдемократичніші вибори в світі“. Описано звірства Чека, переслідування церкви, нищення литовської культури і традицій, колек-

тивне грабінництво, масові депортації на Сибір та сталінський засуд на смерть литовській нації. Окремо описано нацистську окупацію Литви, яка відразу зігнорувала прохання Тимчасового Литовського Уряду визнати незалежність Литви. В книжці кажеться, що найбільший спротив з боку литовців проти німців був за те, що німці, як заняли Литву, розпочали там відразу велику німецьку колонізацію. Цей колонізаційний вони не встигли перевести, бо проти неї зорганізувалась повстанча литовська самооборона.

„Перелом“ пише, що праця д-ра Веракса має ширше значіння, бо ознакомлює південно-американський світ не тільки з становищем Литви, але й з положенням усіх народів Центральної Європи, що знайшлися в боротьбі за своє національне існування під загрозою тих самих імперіалізмів: німецького та московського.

До цього можна додати, що, як пишуть газети, то втікачі з Литви, що сховались перед Гітлером і Сталіном у Швеції, надіслали тепер до американських литовських організацій телеграми, в яких кажуть, що в Литві, занятій тепер Советами, продовжуються далі давні советські пе-

реслідування, та що литовців женуть далі на Сибір, а до колхозів спроваджують росіян. Кажеться далі, що литовський народ благає помочі, що розстріляно 180 литовських інтелектуалів, та що втікають з Литви навіть ті мистці, що були давніше явно про-большевицькі...

„РУССКИЙ“ ЯЗИК І „РУССКІ“ БОГИ...

Ньюйорське „Новое Русское Слово“ помістило статтю академіка Б. Грекова п. н. „Абразованіє русскаво гасударства“, в якому пишеться про історичні початки „великого русского народу“. Згадуючи за Київську Державу з князями з роду Руриковичів, кажеться, що ще досі не вирішено спору про „етнічне походження Руриковичів“, однак це є певне, що вони говорили „на русском языке“ та молились до „русских богів“. Автор признає ту давню спадщину як спільну „великоросам, українцям і білорусам“, однак, як виглядає, добачує „великоросів“ і в тому часі, коли їх ще цілком на світі не було. Та про давню Київську державу пише, що вона сягала від „Ледоватого океану до Чорного моря, і від Карпатів до Волги“, а Київ, місто над „високим берегом Дніпра“, був „для всього східного словянства столицею цієї держави і символом об'єднання сили і слави“.

ДИСТАВ НАГОРОДУ ТЕГЛЕРА.

17-літній студент в Едмонтоні, Володимир Горецький, скінчив 12-ту класу з відзначенням і одержав нагороду Теглера, себто три роки безплатних студій в університеті. Є він сином канадійського українця Ізидора Горець-

кого, бувшого інспектора публичних шкіл, що від трьох років служить як офіцер при летунстві.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Я ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577

ГРИГОРІЙ М. ТУЧАПСЬКИЙ

(GREGORY TUCHAPSKY)

Бувш. Професор Співу
в Інституті ім. М. Лисенка,
в Укр. Респ. Капелі Ол. Кешиня.

Постановка голосу. Підготовка
до опери, концертів і Radio-виступів
в українській, англійській,
французькій і італійській мовах.

ІНДИВІДУАЛЬНІ — окремі
і ГРУПОВІ Лекції.

Ціни не високі — по згоді.

STUDIO,
101 W. 78th ST., N. Y. CITY.
Phone: SU 7-2855

ПЕРВОРЯДНИЙ ДЯКОВЧИТЕЛЬ Хору і Музики

у середнім віці, самотний, пошукує місця сейчас. Знання посідаю знамените в диточій школі хору і музики. Зголошення прошу слати: 189-

G. N.

809 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA, PA.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіз крові для подружжого свідства.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697

Офісові години денно 10—7:30.
В неділі: 11—1:30

Жінка-доктор до обслуги
X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646